

Motion till riksdagen

1988/89: Fö718

av Barbro Westerholm och Ingrid Ronne-
Björkqvist (båda fp)

Beredningsplaner för katastroftillfällen

Erfarenheterna från olika krig och katastrofer visar att såväl skadade som närstående och andra som indirekt drabbas av en olycka kan utsättas för psykiska skador som om de inte behandlas på ett riktigt sätt kan leda till livslång invaliditet.

I Norge har man vid Kontor för katastrofpsykiatri i Oslo under den senaste tioårsperioden systematiskt analyserat erfarenheterna av stödsatser man gjort för offren vid en rad stora olyckor som Jotunolyckan vid vilken en färgfabrik sprängdes i luften med 6 döda, 21 skadade och ca 1 000 människor som måste evakueras och Alexander L. Kiellandolyckan vid vilken en oljeplattform kantrade och 38 människor omkom, 89 saknades och 89 räddades.

På basen av gjorda erfarenheter har man utarbetat modeller för omhändertagande av berörda människor vid olyckor. Denna kunskap kom väl till pass vid den bussolycka som inträffade hösten 1988 i Norge då många svenska skolbarn och vuxna ledsagare avled eller skadades svårt.

Den hjälp som ges ligger på fyra nivåer.

Självhjälp

Nätverk: familj, vänner, grannar, kollegor

Psykiatri, katastrofpsykiatri

Övrig hälso- och sjukvård

Övriga samhällsfunktioner som polis, advokater och rättsväsendet i övrigt, kyrka, brandkår, fack, frivilligorganisationer, lärare, journalister m. fl.

När en katastrof har inträffat måste man skapa sig en bild av hur många som drabbats inom följande grupperingar:

1) döda 2) efterlämnade familjemedlemmar 3) överlevande med och utan fysiska skador och deras familjer 4) arbetskamrater 5) åskådare 6) evakuerade 7) räddningspersonal 8) hälso- och sjukvårdspersonal 9) övriga som engageras i sökandet efter och identifieringen av döda 10) personer som på olika sätt har haft ansvar för det inträffade och åtgärder i samband med olyckan och som kommer i blickfånget när olyckan granskas.

Alla överlevande eller berörda behöver någon form av stöd på grund av den inträffade katastrofen. Det är vidare viktigt att tidigt identifiera de personer som löper risk att få bestående psykiska problem efter en olycka och att tidigt behandla dem för att förebygga sådana problem.

Det finns i dag mycken kunskap om hur man bör ta hand om människor som direkt eller indirekt utsatts för en katastrof för att undvika bestående men. Vad som behövs i dag är att förmedla denna kunskap till alla de

människor som deltar i katastrofarbete och att ha en beredskapsplan och en organisation som snabbt börjar fungera efter en katastrof. I Sverige saknas i dag sådana rikstäckande beredskapsplaner.

Mot. 1988/89
Fö718

En utvecklad plan för åtgärder vid katastrofer

Redogörelserna från Norge har visat vilken stor betydelse en genomarbetad beredskapsplan har för räddningsarbetet och omhändertagandet av såväl olycksoffer som anhöriga. Utöver den medicinska insatsen har de psykologiska aspekterna ägnats stor omsorg. Sålunda möttes de anhöriga vid ankomsten av en grupp läkare och psykiatrer, som gav stöd. Från svensk sida gjorde kyrkans folk stora hjälpinsatser, till stöd och tröst.

Insatser av detta slag bör finnas med från början. Psykologer och själavårdare bör anlända till olycksplatsen samtidigt med annan vårdpersonal. Överlevande och anhöriga behöver denna förstahjälp.

En utvecklad plan för katastrofer skapar resurser också för mindre dramatiska men likafullt genomgripande olyckor för enskilda.

I utarbetandet av en beredskapsplan bör både psykiatrer, psykologer och representanter för sjukhuskyrkan delta, och samverkan bör ske med polis och brandkår. Beredskapen bör omfatta såväl olyckstillfället som det stora efterarbetet bland olycksoffer, anhöriga, räddningstjänst och vårdpersonal.

Den skulle inte ställa sig särskilt dyrbar eftersom de människor som skulle ingå i en sådan organisation redan finns. Det som behövs är utbildning och skapandet av organisatorisk struktur som snabbt kan sättas i funktion för att få de olika stödgrupperna att samverka.

I detta sammanhang bör man också betänka vad kroniska, psykiska besvär efter en olycka kostar den enskilde och samhället både mänskligt och ekonomiskt.

Hemställan

Mot bakgrund av det anförda hemställs

1. att riksdagen begär att regeringen tillsätter en utredning med uppgift att lägga förslag till en katastroforganisation och plan för utbildning av berörda grupper i katastrofpsykiatri i enlighet med vad som anförts i motionen,
2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna det som i motionen anförts angående behov av väl fungerande beredskapsplan för katastroftillfällen.

Stockholm den 23 januari 1989

Barbro Westerholm (fp)

Ingrid Ronne-Björkqvist (fp)